

DRAAIBOEK NATUUR

Dienst Duurzaam Beleid Stad Leuven
Prof. Van Overstraetenplein 1, 3000 Leuven
klimaatscholen@leuven.be
+32 (0) 16 27 24 00

INHOUD

Inhoud.....	2
Inleiding	3
1. Lespakketten.....	4
2. Educatieve workshops	9
3. Educatieve boeken.....	10
4. Uitleenkoffers en tentoonstellingen.....	11
5. Spelen	12
6. Film, DVD's en CD-Rom's.....	15
7. Wandelingen & Geleide bezoeken	16
8. Websites	17

INLEIDING

Binnen het thema natuur ligt de nadruk op natuureducatie en natuurbeheer. Natuureducatie is een ruim begrip. Samen met de leerlingen valt er immers heel wat te ontdekken in de natuur. Ook het onderhoud van de natuur op school of het volgen van animaties in een natuurgebied in de omgeving van de school komen in aanmerking. Enkele voorbeelden van acties rond natuur op school: natuur in de vier seizoenen, werken rond de provinciale koesterburencampagne, zorgen voor dieren in de winter, bouwen van een beestentoren...

Wist je dat? Het leven op aarde moet beschermd worden (SDG 15). De mens heeft de aarde nodig om te kunnen overleven. Ongeveer 18% van onze voeding is plantaardig en landbouw vormt niet alleen een belangrijke economische hulpbron (SDG 2), maar ook een instrument voor ontwikkeling. Bovendien komt het onze gezondheid (SDG 3) en klimaat (SDG 13) ten goede.

LEESWIJZER

Dit draaiboek heeft tot doel jullie wegwijs te maken in het aanbod van educatief materiaal betreffende het thema natuur. Er wordt getracht een zo ruim mogelijk overzicht te bieden van de beschikbare lespakketten, boeken, cd's, dvd's, workshops, tentoonstellingen, spelen, enzovoort.

Heel wat educatief materiaal dat is opgenomen in dit draaiboek kan ontleend worden bij de uitleendienst van het project 'Leuvense Klimaatscholen'. In het draaiboek zijn deze aangeduid met volgend symbool: ● . Een overzicht van het gratis te ontlene educatief materiaal en de voorwaarden vind je op de website van Leuvense Klimaatscholen www.leuvenvoorscholen.be/materiaal-uitlenen-leuvense-klimaatscholen.

Daarnaast kunnen relevante boeken ontleend worden bij de stadsbibliotheek. Deze zijn aangeduid met volgend symbool ● en kunnen worden geraadpleegd via de online catalogus via zoeken.leuven.bibliotheek.be.

1. LESPAKKETTEN

GOODPLANET BELGIUM

De boom in

Lager onderwijs

Kinderen gaan steeds minder het bos in om zich te verstoppen, te ravotten of kampen te bouwen. Nochtans zijn bossen een ideale speel- en leeromgeving voor kinderen. Daarom willen we kinderen terug in contact brengen met bos en natuur in hun omgeving. Via een volledig uitgewerkt educatief pakket per graad trekken we met de kinderen het bos in, maar brengen we ook het bos naar de klas!

① www.deboomin.eu

Op reis naar Ginderbuiten

Kleuter en lager onderwijs

Intensieve natuurervaringen in de kinderejaren vormen de basis van een zorgzame houding in het latere leven. Daarom ontwikkelde GoodPlanet de reistas *Op reis naar Ginderbuiten*, vol inspiratie en spelideeën zoals een blotevoetenpad, boomyoga of sporen speuren.

① www.goodplanet.be/nl/jongeren-scholen/natuur-biodiversiteit.php

---

Over the top (educatief pakket)

2^e en 3^e graad secundair onderwijs ASO en TSO (mits aanpassing BSO)

In het educatief pakket vind je enkele methodieken om te werken rond klimaatverandering in je klas. Hierbij vertrekken we vanuit vijf thema's waarmee we dagelijks in contact komen: voeding, consumptie en afval, energie en wonen, mobiliteit en natuur en biodiversiteit. Deze worden uitgewerkt in de eerste *vijf themahoofdstukken*. Daarnaast is er een hoofdstuk *Handen uit de mouwen*, volledig gewijd aan actiegerichtheid, en een *Inspiratiewand*, bedoeld voor wie dieper op een van de thema's wil ingaan.

① www.goodplanet.be/nl/jongeren-scholen/natuur-biodiversiteit.php

DJAPO

Gloob & Teo

Ga samen met Gloob & Teo op pad naar een duurzame wereld waarin iedereen een fijn leven heeft op een gezonde planeet. Gloob & Teo zijn twee vrienden die kleuters stimuleren om voelsprietten te ontwikkelen voor alle dingen die een invloed hebben op de mens en de natuur. Liedjes, verhalen, prentenboeken, handpoppen, pictogrammen en vele leuke klasactiviteiten prikkelen kleuters om de wereld te ontdekken, onderzoeken en in vraag te stellen. Thema's als natuur, bloemen, bijen, bos en aarde komen er in aan bod.

① djapo.be/gloob-en-teo

Adopteer eens... een boom!

1ste graad lager onderwijs

Het bos staat vol prachtige bomen. Maar welke boom vind je nu het mooist? Elke leerling adopteert een boom en komt hierover alles te weten. Ze houden hun weetjes, foto's, afgevallen bladeren en nog veel meer schatten bij in hun zelfgemaakte bomenboek.

① www.deboomin.eu/graad1.php

Met je voeten in de aarde

1ste graad lager onderwijs

Door het maken van een blote-voeten-pad leren de kinderen bewust omgaan met verschillende materialen. Ze moeten creatief en praktisch denken. Ze leren het verschil tussen verschillende structuren van materialen. Aan het einde van de activiteit hebben ze hun eigen pad gemaakt, dat ze trots aan iedereen kunnen tonen! (en uittesten natuurlijk)

① www.deboomin.eu/graad1.php

Natuurpantomime

1ste graad lager onderwijs

De zon wekt de zaden uit hun diepe winterslaap en laat ze uitgroeien tot de meest prachtige bloemen en bomen. Lees dit korte verhaal voor, en laat de leerlingen uitbeelden wat ze horen.

① www.deboomin.eu/graad1.php

Vliegend tapijt/land art

1ste graad lager onderwijs

In het verre oosten van duizend en één nacht verplaatsen de bewoners zich op een wel heel merkwaardige manier. Fietsen kennen ze er niet. Tram en auto al evenmin. Hoe moesten ze dan wel door het land reizen? De koning van het rijk, Al Hibabu, liet het vraagstuk bestuderen door de beste ingenieurs. Ziehier wat uit de bus kwam: vliegende tapijten. Dit is wat je nodig hebt: een mooi tapijtje, een toverspreuk, en een bestemming. En hupsakee! Weg ben je.

① www.deboomin.eu/graad1.php

Bosgeluiden volume 1

2^e graad lager onderwijs

Door het heel stil te maken staan de kinderen stil bij de geluiden van het bos. Dat zijn er meer dan je denkt! Echt stil is het er nooit...

① www.deboomin.eu/graad2.php

Cheese! Je boom door de seizoenen heen

2^e graad lager onderwijs

De leerlingen trekken elke maand (of elk seizoen) een foto van hun boom, een specifieke tak, een bepaalde plek in het bos. Zo zien ze de evolutie van de verschillende seizoenen. Je kan er bovendien een stop-motionfilmpje van maken!

① www.deboomin.eu/graad2.php

De natuur ingekaderd

2^e graad lager onderwijs

Soms vinden we het landschap, of een stukje natuur, zo mooi dat we het zouden willen inkaderen. Met het materiaal dat we vinden in de natuur maken we zelf onze kader.

① www.deboomin.eu/graad2.php

Meneer en mevrouw bunzing zoeken een huis voor de winter

2^e graad lager onderwijs

Wij zitten in de winter knusjes achter de open haard met een kop warme chocomelk, maar de dieren uit het bos moeten zich op een andere manier warm houden. Gelukkig kunnen ze ook warme nesten en holen maken, help je hen mee?

① www.deboomin.eu/graad2.php

Pannenkoekenrace

2^e graad lager onderwijs

De leerlingen krijgen een opdrachtenfiche en trekken hiermee op ontdekkingstocht in de natuur. Voor elke opdracht die ze tot een goed einde brengen, kunnen ze ingrediënten verdienen. Als alles goed gaat, eten ze na deze activiteit overheerlijke kruidenpannenkoeken.

① www.deboomin.eu/graad2.php

Wij stellen u voor: 'het bosmuseum'!

2^e graad lager onderwijs

Wist je dat er in het bos ontelbaar veel schatten verborgen zitten? Niet enkel mooie, kunstige of kostbare schatten, maar ook een schat aan informatie! We vinden er sporen uit het verleden en van het leven in het bos, ontelbaar veel dieren en planten... Daarnaast is het bos de plek bij uitstek om alle mogelijke vormen, kleuren, geuren of smaken terug te vinden. Zou het niet leuk zijn om enkele schatten uit het bos tentoon te stellen? Tijdens deze activiteit maken we ons eigen 'bosmuseum'.

① www.deboomin.eu/graad2.php

Wilgentenen vlechten

2^e graad lager onderwijs

Wilgentenen (scheuten of takken van de wilg) schieten heel gemakkelijk uit waardoor het dankbare materialen zijn om mee te werken. Je hoeft ze maar ergens in de grond te steken, of het volgende seizoen komen er al weer blaadjes aan. Ideaal dus om een levende tunnel of indianen-tipi mee te maken!

① www.deboomin.eu/graad2.php

Boomsoorten herkennen

3^e graad lager onderwijs

De ene boom is de andere niet. Er bestaan wel honderden soorten bomen en struiken. Samen met onze bosmeter of –peter leren we de belangrijkste soorten uit ons bos kennen.

① www.deboomin.eu/graad3.php

Groeps-gevoel

3^e graad lager onderwijs

Wil je de klas verdelen in kleinere groepjes? Dan is dit zintuigenspel een heel leuke manier. De leerlingen 'voelen' tot wanneer ze de juiste 'groep' gevonden hebben. Daarnaast kan dit spel ook een volwaardige activiteit zijn.

① www.deboomin.eu/graad3.php

Het verhaal van Mascapiro

7 – 10 jaar (eerste – derde graad mits aanpassing)

In dit lessenpakket vind je educatieve materialen en leerfiches die het mogelijk maken om in de klas of thuis verder aan de slag te gaan met 'Het verhaal van Mascapiro'. Ideaal om na een voorleessessies je verder te verdiepen, maar ook vrij te gebruiken voor iedereen die geïnteresseerd is in de wondere wereld van het Amazonewoud.

① www.deboomin.eu/graad2.php?tab=4

Natuur-leuke tussendoortjes

3^e graad lager onderwijs

Deze korte natuurbelevingsactiviteiten kunnen gespeeld worden als tussendoortje of in combinatie met andere activiteiten. Bij de meeste activiteiten ligt de focus op de natuurbeleving en de creativiteit in plaats van de kennisverwerving.

① www.deboomin.eu/graad3.php

ANDERE

Zorgen voor de natuur – IVN Nederland

● 1ste Kleuterklas t.e.m. 3de graad lager onderwijs

Lessenpakket dat de betrokkenheid, zorgzaamheid en verantwoordelijkheid voor de natuur in de (school)omgeving van de kinderen helpt ontwikkelen. Een aanrader!

Kleurenspectrum milieu en natuur – K. Waeterschoot

● 1ste Kleuterklas t.e.m. 3de graad lager onderwijs

Een tof lespakket voor de kleuters met o.a. een hoofdstuk over de Honingbij (met o.a. kringgesprek, bijenbloemendans, knutselen, poppenspel,...)

Vlekje in de kleutertuin – Plattelandsklassen

● Kleuters

Een steengoed didactisch project rond een schooltuintje voor kleuters. Boordevol leuke, bruikbare prenten, werkblaadjes, lessuggesties, knutsel - en kookideetjes, ...

Schooltuinmap: met de klas werken in een schooltuintje – Plattelandsklassen

● Lager onderwijs

Een educatieve map over het werken in een schooltuintje, met werkblaadjes, een invul-tuinagenda en plantenfiches. Een mooie handleiding voor de beginnende en meer ervaren schooltuinier.

De Biobox – Velt vzw (Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze)

● 3^e graad lager onderwijs

De biobox bestaat uit een reeks geïllustreerde fiches die verschillende thema's behandelen en die gekoppeld zijn aan doe-opdrachten. Thema's die aan bod komen zijn o.a. bio dicht bij huis, bio en de natuur, hoe herken je bio. Daarnaast kan je ook nog een zaaikalender en recepten vinden. Interessant voor scholen die meedoen aan het project biofruit op school.

2. EDUCATIEVE WORKSHOPS

GOODPLANET BELGIUM

Koning Clovis – Koningin Clothilde

Kleuters en 1^e graad lager onderwijs

Deze zachtmoedige heerser(es) neemt je mee op een actieve ontdekkingsstocht in zijn/haar rijk: een stukje natuur rondom de school. Neem al je zintuigen mee!

① www.goodplanet.be/nl/jongeren-scholen/natuur-biodiversiteit.php

---

Beleef de natuur

Lager onderwijs

Kampen bouwen, zintuigenparcours, natuurkapsels maken of beestjes vangen... Via allerlei speelse activiteiten brengen we de kinderen in contact met de natuur uit hun buurt.

① www.goodplanet.be/nl/jongeren-scholen/natuur-biodiversiteit.php

---

Natuur2uur

3^e graad lager onderwijs

Deze educatieve workshop bestaat uit verschillende spelen waarbij leerlingen inzicht verwerven in de complexiteit van ecosystemen. We maken kennis met de wetten van eten en gegeten worden, het evenwicht binnen een populatie en de invloed van de mens op de natuur.

① www.goodplanet.be/nl/jongeren-scholen/natuur-biodiversiteit.php

---

De natuur ontwaakt

2^e graad lager onderwijs

Tijdens deze workshop maak je kennis met de geheimen van de lente. Na een lange stille winter, komt alles terug tot leven. De voorjaarsbloeiërs komen de grond uit gekropen, kriebeldiertjes verlaten hun schuilplaats, vogels komen terug uit het zuiden en heel wat dieren zoeken een partner... Tijdens deze workshop worden de kinderen de natuurwetenschappers die de lente binnenste buiten keren.

① www.goodplanet.be/nl/jongeren-scholen/natuur-biodiversiteit.php

---

Wateronderzoek

3^e graad lager onderwijs

Gewapend met de waterkoffer en schepnetjes duiken we een nabijgelegen beekje in! Het water ziet er wel proper uit, maar zit er leven in? Wat zijn de oorzaken en gevolgen van watervervuiling?

① www.goodplanet.be/nl/jongeren-scholen/natuur-biodiversiteit.php

---

Over the top

3^e graad lager onderwijs

De klimaatverandering is een realiteit. Door de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen warmt de aarde op. Poolkappen smelten, klimaatrampen slaan vaker en harder toe, ecosystemen raken bedreigd en klimaatvluchtelingen zijn nu al realiteit. Gaan we over the top? Of keren we onze kar, voordat het te laat is? Laten we kiezen voor de laatste optie: actie! We vertrekken vanuit vijf thema's waarmee we dagelijks in contact komen: voeding, consumptie en afval, energie en wonen, mobiliteit en natuur en biodiversiteit.

Keuze uit twee workshops: 'Klimaatverandering, what's in a name' en 'Klimaat voor een nieuwe wereld'.

Daarnaast omvat Over the top een educatief pakket, een rondreizende expo en een carbon footprint calculator. Op de site vind je heel wat filmpjes, foto's en interessante links aan om het werken rond klimaatverandering concreet te maken.

① www.goodplanet.be/nl/jongeren-scholen/natuur-biodiversiteit.php

3. EDUCATIEVE BOEKEN

Vos en Haas – S. Vaden Heede (tekeningen Thé Tjong-Khing)

● Lager onderwijs

Het gaat in het boek o.a. over: 'De kou komt', de nieuwe buurvrouw mevrouw Staart (eekhoorn), sneeuw,...

Vrij spel voor natuur en kinderen – M. Van Lier

● Basisonderwijs

Zo veel kinderen, zo gevarieerd is hun buitenspel. Hoe zien succesvolle, uitdagende speelplekken er uit? Uit wat voor leerplekken met zinnenprikkelende natuur zijn kinderen niet weg te slaan? Dit boek is een ontdekkingsreis naar allerlei fantastische voorbeelden in binnen- en buitenland, een kleurrijk palet van ideeën voor een geslaagde praktijk. Het geeft bovendien pedagogische argumenten, een stappenplan, tips en heel veel adressen en websites.

Op avontuur in de natuur (doe-boek) – H. Hoffrage, F. Salehian, U. Sander

● 3 – 8 jaar

Een boek vol spelletjes, liedjes, raadsels, experimenten en activiteiten rond drie thema's: bos, water en afval. Knoet gaat samen met de kinderen op avontuur.

Rupsen horen poepen – Praktijkgids natuurbeleving (doe-boek) – J. Boogmans

● Basisonderwijs

Een praktisch boek vol leuke doe-dingen en verbazingwekkende feitjes. Een aanrader voor iedereen die zich bezig houden met natuureducatie voor kinderen.

Ga eens op avontuur in de natuur! We zouden haast vergeten hoeveel mogelijkheden er zijn om buiten te spelen. Dit boek staat vol geweldige activiteiten en zelfmaakprojecten, zoals pijlen en bogen maken, bosbeestenjacht, hutten bouwen, schelpen zoeken en nog veel meer.

4. UITLEENKOFFERS EN TENTOONSTELLINGEN

Het kabouterpad – Stad Leuven naar idee Provincie West Vlaanderen

● Kleuters & 1^e leerjaar lager onderwijs

Het Kabouterpad is een plezierig natuurzoekpad. De kinderen doen ervaringen op met alle zintuigen via experimenten, zoeken, ruiken, proeven, luisteren,... De kinderen spelen zelf een actieve rol. Het kabouterpad kan worden uitgezet in elk bos, of bomenrijke omgeving (bv. stadspark met veel bomen) en zal bij voorkeur worden uitgezet op een terrein in de buurt van de school.

Rugzak Koning Clovis – GoodPlanet Belgium

Kleuteronderwijs

Ga op stap met de rugzak van Koning Clovis of Koningin Clothilde en ontdek een stukje natuur rondom de school op een actieve manier. Neem al je zintuigen mee!

① www.goodplanet.be/nl/jongeren-scholen/natuur-biodiversiteit.php

---

Educatieve rugzak bos en klimaat- BOS+

Lagere school

De educatieve rugzak Bos en Klimaat werd uitgewerkt n.a.v. de Week van het Bos 2008, voor gidsen en boswachters die regelmatig mensen rondleiden in het bos. De rugzak bevat verschillende attributen die helpen om iets te vertellen over het thema 'Bos en Klimaat'. Zowel over de gevolgen van de klimaatverandering voor onze bossen en de planten en dieren die in het bos leven, als omgekeerd, de invloed die bossen hebben op dit mondiale probleem.

Posterreeks 'Het bos, een levende gemeenschap' – GoodPlanet Belgium

Kleuter-, lager en secundair onderwijs

In 2011 lanceerde GoodPlanet Belgium haar eerste educatieve posterreeks 'Het bos, een levende gemeenschap'. Deze reeks sloot aan bij het Internationaal Jaar van de Bossen en is een selectie van 21 posters van groot formaat, geïllustreerd met foto's van Yann Arthus-Bertrand en andere fotografen, eveneens overtuigd van het belang van de milieuproblematiek.

Heel wat leerkrachten, leerlingen en ouders reageerden meteen enthousiast. Er werd dus al snel besloten om deze actie verder te zetten. Zo krijgen alle 8500 Belgische scholen vanaf nu jaarlijks een gratis educatief posterpakket met een twintigtal prachtige posters rond één welbepaald ecologisch thema. Voor het schooljaar 2013-2014 is 'Water, een vitale levensbron' het thema van de posterreeks.

① www.goodplanet.be/nl/jongeren-scholen/posters.php?tab=1

Spring een gat in de lucht – BOS+

"Spring een gat in de lucht want anders kan de aarde je niet houden" is een mobiele fototentoonstelling. Ze toont het dagdagelijkse leven van Ecuadoraanse gemeenschappen in een benarde mondiale context van vernietiging van ecosystemen, verlies aan biodiversiteit, klimaatopwarming en armoede. Steven Heyvaert is de fotograaf.

① www.bosplus.be/nl/fototentoonstellingen

Imaging The World's Forests

Secundair onderwijs

Het Centrum voor Aardobservatie bij VITO (Vlaamse instelling voor technologisch onderzoek), het Federaal Wetenschapsbeleid, via zijn nationaal programma voor Aardobservatie en het Earth and Life Institute van de Universit  catholique de Louvain engageerden zich voor deze sensibiliseringcampagne via de Engelstalige tentoonstelling genaamd "Imaging The World's Forests". Met deze tentoonstelling wijzen ze op het nut van aardobservatie met satellieten voor het beheer en het behoud van de bossen over de ganse wereld, meer specifiek aan de hand van een reeks beelden die gekozen zijn voor hun esthetisch karakter.

① www.bosplus.be/nl/fototentoonstellingen

---

5. SPELEN

BOS+

Dierengedrag

Eerste graad

Zoveel dieren in het bos! Hoe vinden al deze dieren hun familie? Tijdens dit spel zoeken de leerlingen op basis van dierengeluiden of bewegingen op zoek naar hun soortgenoten

① www.deboomin.eu/graad1.php

Dikke dierenbertha

Eerste graad

Tijdens dit tikspel maken leerlingen kennis met verschillende dieren en hun kenmerken. Via deze variant op 'dikke bertha' kunnen de leerlingen aan de lijve ondervinden hoe dieren zich voortbewegen in hun biotoop. Zeer Leuk, actief, laagdrempelig en leerrijk!

① www.deboomin.eu/graad1.php

Omgekeerd verstoppertje

Eerste graad

Dit is een kort spel waarbij de leerlingen zich moeten verstoppen. Ideaal als tussendoortje of als illustratie van het belang van stilte en camouflage in het bos.

① www.deboomin.eu/graad1.php

Roof in het museum

Eerste graad

Een ramp! Vannacht werd ingebroken in het bosmuseum! De ruiten werden ingeslagen en tal van museumstukken werden gestolen... Wat nu? Misschien kunnen we zelf een bosmuseum samenstellen? De leerlingen krijgen een lijst waarop staat wat er tijdens de voorbije nacht werd gestolen. Er rest nog één uur voordat het museum terug opengaat! Slagen de leerlingen in hun opdracht?

① www.deboomin.eu/graad1.php

Sluipende vossen

Eerste graad

Vind jij kleine konijntjes ook zo schattig? Opgepast dan, want de vossen hebben honger en proberen de konijnenjongen te stelen! Heeft mama of papa konijn een goed genoeg gehoor om de vossen op tijd tegen te houden? Of zijn de vossen sluw genoeg om mama of papa konijn te misleiden?

① www.deboomin.eu/graad1.php

BosCluedo

Tweede graad

Help! Het bos is iets kwijt. Iets heel belangrijk, en het bos voelt zich zo leeg nu... Kan jij vinden wat er weg is uit het bos en wie daar achter zit? De boswachter heeft een lijst gemaakt om jullie op weg te zetten. Bovendien is het bos zó zijn kluts kwijt dat het zelf niet meer weet in welk seizoen het bos het stukje van zichzelf is kwijtgeraakt... Een geknipt klusje voor bosdetectives!

① www.deboomin.eu/graad2.php

De 5 zintuigen in het bos

Tweede graad

Aan de hand van vruchten-vogelpiek overlopen we onze 5 zintuigen in het bos. Wedden dat je bij veel dingen nog nooit had stilgestaan?

① www.deboomin.eu/graad2.php

PictoLadderSpel

Tweede graad

Wat betekenen de pictogrammen aan een ingang van het bos eigenlijk? Wat mag wel en wat niet in het bos? Verdien het certificaat van 'Goede Boswandelaar' door de pictogrammen te herkennen en de opdrachten goed uit te voeren. Zo bescherm je het bos zonder plant of dier te schaden.

① www.deboomin.eu/graad2.php

Sluipende vossen

Tweede graad

Vind jij kleine konijntjes ook zo schattig? Opgepast dan, want de vossen hebben honger en proberen de konijnenjongen te stelen! Heeft mama of papa konijn een goed genoeg gehoor om de vossen op tijd tegen te houden? Of zijn de vossen sluw genoeg om mama of papa konijn te misleiden?

① www.deboomin.eu/graad2.php

De strijd om het licht

Derde graad

Er heerst een contante strijd in het bos. Planten en bomen willen zoveel mogelijk licht opvangen en gaan daarin zo ver dat ze andere planten wegduwen. Het komt er dus op aan de snelste, sterkste of sluwste te zijn! Kruip in de huid van enkele typische planten en ondervind zelf de wet van de sterkste.

① www.deboomin.eu/graad3.php

Educatief spel: Gezond door de bossen

Ontdek aan de hand van dit educatieve spel hoe belangrijk bossen zijn voor een gezondere wereld. In dit bosspel komen de elementen bos en gezondheid, duurzame houtproductie en de handel in emissierechten aan bod. Leer meer over het belang van bos, het FSC-label en natuurlijk ook de functie van bos als inspirerend speelterrein. Het spel is uitgevoerd met houten spelkaarten en borden in FSC-gecertificeerd hout.

① www.bosplus.be/nl/uitleendienst

ANDERE

Koestermemory – Provincie Vlaams Brabant

● Kleuters & 1^e graad lager onderwijs

De koestermemory is een klassiek memoryspel dat kadert binnen de koesterburencampagne van de Provincie Vlaams-Brabant. Via het spel komen de kinderen op een speelse manier in contact met een aantal van de koestersoorten. En wie weet hebben ze daarna zin om actie te ondernemen voor hun koesterburen!

Het natuurspel – Centrum voor Informatieve Spelen (CIS)

● 7 – 12 jaar

De spelers ontdekken en beleven op een leuke en speelse manier de natuur in hun eigen omgeving. Alle zintuigen komen daarbij aan bod.

Bosspel Yggdrasil –Vereniging voor bos in Vlaanderen

● 6 – 16 jaar

Via honderd opdrachten maken spelers kennis met de verschillende aspecten van het bos (bosbeheer, ecologie, exploitatie en recreatie). Yggdrasil neemt de spelers langs een vossenspoor mee doorheen de boeiende wereld van het bos. Talrijke avontuurlijke bosgebeurtenissen maken dit gezelschapsspel ongemeen spannend.

De geïllustreerde speelkaarten roepen gevoelens en bedenkingen op over de relatie tussen mens en natuur. De speelkaarten werken een levendige discussie in de hand.

6. FILM, DVD'S EN CD-ROM'S

De Nieuwe Wildernis (2013)

In één van 's werelds dichtst bevolkte landen heeft zich een natuurgebied ontwikkeld van internationale allure: de Oostvaardersplassen. Hier bepaalt de natuur het ritme. Twee jaar lang volgde een filmteam de vossen, ganzen, ijsvogels, herten en de grootste kudde wilde paarden ter wereld. Het resultaat is een natuurfilm zoals die nog nooit eerder in Nederland is gemaakt.

① Trailer: www.youtube.com/watch?v=iRqomdtT8g0

More than Honey (2012) – M. Imhoof

● 2^e & 3^e grad secundair onderwijs

Sinds een dikke tien jaar doet zich over de hele wereld een angstaanjagend fenomeen voor; honderdduizenden kolonies van honingbijen lijken van de aardbodem te verdwijnen. Een virus? De grote hoeveelheden pesticiden? De industrialisering van de honingsector? Niemand lijkt een antwoord te hebben. Maar één ding staat als een paal boven water: het lot van de natuur en van de mens is nauw verbonden met dat van de bijen.

Kortfilm: Van bossen en mensen (2011)

Yann Arthus-Bertrand, de bekende fotograaf, maakte naar aanleiding van het Internationaal Jaar van de Bossen (2011) de kortfilm "Of Forests and Men". Met beelden vanuit de lucht, vertelt deze film het belang en de problematiek van bossen wereldwijd. Je kan helpen om de bossen wereldwijd te beschermen door de film en zijn boodschap te verspreiden. De film mag gratis gedownload worden en zonder restrictie gebruikt worden voor niet-commerciële doeleinden.

① www.bosplus.be/nl/fototentoonstellingen

Oscar De Ballonvaarder ontdekt de boerderij - Lannoo

● 4 – 10 jaar

Een speelse verkenning van de natuur. Samen met Balthasar en Oscar bezoek je de dieren in alle jaargetijden. En er valt nog meer te beleven en te ontdekken op de boerderij: voor Balthasars lievelingsgerechten kun je de verse ingrediënten verzamelen, en ondertussen vele leuke spelletjes spelen op de weiden, in de stallen, op het veld en in de tuin.

Oscar De Ballonvaarder en de geheimen van het bos - Lannoo

● 4 – 10 jaar

Vertrek samen met Oscar op een boeiende ontdekkingstocht door het bos. Je ontmoet er heel wat verschillende dieren. Al deze dieren vertellen je hoe ze in de verschillende seizoenen leven, wat ze eten en

hoe ze wonen. Ook Carmela, de Speelgoedkist heeft zich in het bos verstopt. Vind jij de twaalf leuke spelletjes?

7. WANDELINGEN & GELEIDE BEZOEKEN

BOS+

Guinness Book of 'BOS'-records

1ste graad lager onderwijs

Samen met de boswachter ga je op zoek naar de grootste, oudste, dikste, kleinste, mooiste,... boom van het bos. Van elke boom maak je een fiche, waardoor je een heel persoonlijk bomenrecordboek maakt.

① www.deboomin.eu/graad1.php

Op tocht met Prinses Sensasori

1ste graad lager onderwijs

Ken jij prinses Sensasori en haar goede vriend de eekhoorn? Nee? Prinses Sensasori is een prinses met heel gevoelige zintuigen. Ze neemt jullie mee tijdens haar ontdekkingsstocht in de natuur. Tijdens deze wandeling ontdekken en ervaren kinderen de wondere wereld der natuur. Bij elk spelletje wordt er een ander zintuig geprikkeld.

① www.deboomin.eu/graad1.php

Themawandeling: Herfst

1ste graad lager onderwijs

In de herfst trekt het bos zijn mooiste kleedje aan. De bladeren verkleuren en het bos ruikt heerlijk. Tijd om er op uit te trekken dus! Trek je laarzen aan en ontdek samen met je bospeter het bos in zijn herfst-tenu.

① www.deboomin.eu/graad1.php

Themawandeling: Lente

1ste graad lager onderwijs

Na de lange koude winter komt er terug leven in het bos. De knoppen springen open, en bladeren komen weer tevoorschijn. De voorjaarsbloeiers steken hun kopje boven de grond, en de vogels fluiten dat het een lieve lust is. Tijd om het bos in te trekken dus!

① www.deboomin.eu/graad1.php

MILIEUBOOT

De milieuboot

3^e graad lager onderwijs, 1^e graad secundair onderwijs, studenten lerarenopleiding

De Educatieve Milieuboottochten zijn een boeiende en leerrijke verkenning van de waterloop in je eigen streek. Aan dek ervaar en observeer je de waterweg, het leven en de natuur op en rond het water. Je situeert de waterloop in zijn bekken en stroomgebied. In het laboratorium onderzoek je een zelfgenomen waterstaal op enkele parameters. In het ruim ga je met opdrachten, educatief materiaal en aquaria op zoek naar antwoorden.

 www.milieuboot.be

8. WEBSITES

Volgende website bieden educatief materiaal in verband met natuur aan:

- www.deboomin.eu
- ikgeeflevenaanmijnplaneet.indeklas.be/nl/onderwijs/home_176.aspx
- www.fsc.be/nl-be/fsc-op-school